

A 19. század második felének magyar irodalma

Fogalmak:

- biblikus szín → Bibliai események és szereplők (Lucifer, Úr, Ádám, Éva, Angyalok) leírása (*keretszín*).
- determinizmus → Előre meghatározott, filozófiai irányzat, tagadja a szabad akaratot.
- drámai költemény → A dráma és a líra kevert műfaja. Filozófiai kérdéseket boncolgat, pl.: Az emberi lét értelme/célja. Emiatt emberiségkölteménynek is nevezik. Hőse az emberiség.
- karcolat → Rövid elbeszélés néhány jól eltalált mondattal. Szereplőket vagy történetet emel ki a valóságból, jellemez.
- novellaciklus → A novellák összefüggő rendszert alkotnak. Közös szereplők és helyszín.
- perdita → bukott nő (prostituált)
- szín → Fejezet/rész megnevezése Madách tragédiájában.

Madách Imre: Az ember tragédiája (drámai költemény)

- Szerkezet és szereplők:
 - Az 1., 2., 3. és a 15. színek alkotják a keretszíneket. A további 11 szín (4.-14. szín) történeti szín.

1. szín – Menny
2. szín – Paradicsom
3. szín – A paradicsomon kívül
4. szín – Egyiptom
5. szín – Athén
6. szín – Róma
7. szín – Konstantinápoly
8. szín – Prága
9. szín – Párizs
10. szín – Prága
11. szín – London
12. szín – Falanszter
13. szín – Úr
14. szín – Sarkvidék (Eszkimóvilág)
15. szín – A paradicsomon kívül

Lucifer:

Nem dicséri alázattal a létrejött világot, szembeszáll az Úrral, fellázad ellene.

Lucifer célja az Úr világának megdöntése.

Ádám kétségbe hajszolásával meg akarja semmisíteni az emberiséget.

Végzete szüntelen bukás, minden vereség után újrakezdi harcát.

Ádám:

Állandóan küzdő ember, nem bír megnyugodni, erkölce hajtja tovább.

Éva:

Hol negatív, hol pozitív szereplő, de mindig inspiráló (az új keresésére biztatja Ádámot).

XV. szín: jóslata hirdeti a testvériséget, hallja az angyalok szavát.

Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma (regény):

- Fontosabb szereplők:
 - Pongrácz István → Nedec várának főura. Középkori várúrként viselkedik az újkorban.
 - Estella → Akrobata táncosnő, PI. 600 Ft-ért vásárolta meg várúrnőnek.
 - Behenczy Pál → Fiatalkorában elköltötte összes pénzét. Felesége évjáradékot hagyott rá és fiára. Csak ennek köszönhető, hogy még nem haltak éhen.
 - Behenczy Károly → BP. fia, átvette apja lusta életvitelét.
 - Trnowszky Gáspár és Péter: Folyton rivalizáló testvérpár. Zsolna leggazdagabb polgárai.
 - Apolka → Trnowszky György lánya, árvaként nagybátyjaihoz (majd Klivényi József) írnokhoz kerül.
 - Trnowszky Miloszláv (később: Emil) → TG. Fia, beleszeret A.-ba.

- Történet:
 - BK. egy étkezés közben udvarolni próbál E.-nak → PI. börtönbe veteti. E. kimenti, és együtt élnek Besztercebányán. Mivel Beszterce városa nem adja ki E.-t és BK.-t, PI. hadával Beszterce ostromára indul.
Zsolnán TG. és TP. összeveszik A. gyámságán → fél év – fél év mindkettőnél. PI. pont Zsolnán → a zsolnai előkelők és grófok eljátszák, hogy a beszterceiek behódolnak és túszt küldenek E. helyett → siker → PI. A.-val hazaindul és egymásba szeretnek.
Később PI. beteg, átadja a nemesi címet A.-nak. Jön TM., és elmondja a PI.-nek, hogy szereti a lányt → PI. börtönbe veteti. Mikor PI. megtudja, hogy A. tényleg szerelmes TM.-be, kezdi elveszíteni életerejét. Az ism. színjáték után, mikor E.-t át kéne adniuk, PI. megmérgezi magát. Kívánsága ellenére (hogy lovával együtt temessék el) ősei mellé temetik. A. és TM. összeházasodnak.